

עבודת ליל הסדר

לאורו של
הרב קוק זצ"ל

ערק וכתב: הרב דוד פוטש

ערב פסח תשע"ו

חברים יקרים-

רצוף בזה חומר על הפסח:

א. הסבר סימני הסדר – קדש ורחץ..

ב. הדפסתי את כל המגיד עם כותרות, דבר שמאפשר לכם לראות את המהלך במגיד וכן בכל מקום את הדרשות של רבותינו על הפסוקים השונים.

בענין המגיד:

כדאי להתבונן יחדיו במה אנו כעם משועבדים כיום ומדוע השיעבוד הזה מפריע בעבודת ה' שלנו ולכאוב אותו ומתוך כך ניגש למגיד שבו נעסוק בענין יציאת מצרים ונלמד משם לחיינו בהווה. המצוה בלילה היא לספר ביציאת מצרים, סיפור ענינו לא לימוד רגיל אלא לראות מה דברי חז"ל באגדה אומרים לך, מה הם מעוררים בך, וע"כ בלילה הזה חז"ל מנחים אותנו לשאול שאלות, כאשר משהו שואל שאלות הוא מתעורר לדבר ממקומו, והתשובה ענינה לחבר אותו במיוחד לפי האישיות שלו לדברים, ולקבל תובנות לחיים שלו.

כמו כן חשוב מאד לתת ליושבים בסדר להסביר את הדברים מתוך הראיה שלהם, בלילה הזה הנשמות של כולם מאירות (גם כאלה שבמהלך השנה לא שמרו מצוות כראוי), כפי שהיה באותו לילה במצרים שנגאלנו וההשגחה האירה לנו על אף שהיינו שקועים במ"ט שערי טומאה.

וע"כ חשוב מאד להקשיב לכל אחד מהיושבים כולל הילדים – יתגלו בלילה הזה תובנות חשובות הקשורות ליציאתנו לחירות עולם.

מתוך כל זאת הצעתי היא לבוא לליל הסדר בלי הגדות עם הרבה פירושים, רק פירוש פשטני שיסביר את המילים של ההגדה, ולתת לך ולכל הסובבים להעלות הסברים. הדברים שיעלו בלילה מתוך הנשמות המאירות יהיו גדולים.

וע"כ סידרתי את המגיד לפי כותרות כדי שתראו את המבנה ההגיוני הנפלא שסדרו לנו חכמים וזה יקל מאד על השיחה בלילה זה. כדאי מאד לאחר ליל הסדר הרשמי להתכנס המבוגרים ולקחת את הקטעים בהגדה שדיברו עליהם השנה ואותם ללמוד עם ביאורים של רבותינו ולהשלים בכך את התובנות שלנו.

בברכת חג שמח וחסר.

אזהכרם - דוד פוטש

פ קדש:

באמירת הקידוש על היין ובשתייתו נשמתנו מוארת באור חדש והיא מאירה אלינו אל התודעה שלנו ומשרישה בנו את הידיעה על הקשר שלנו עם בוראנו, על כך שהוא בחר בנו ורצה אותנו ומקדש אותנו, ומתגלה דרכנו, ואנו נפתחים להסתכלות חדשה על כל המציאות הסתכלות הרואה את התגלות הבורא בכל דבר בבריאה, והיא ממלאת אותנו בטחון ביכולתנו להשתחרר מכל כבלי עבדות החומר שנפלנו לתוכם ויותר מכך להעלות את החומר להיות כלי בעבודת ה' ובכך לקדשו.

נוסח הקידוש הנאמר על היין פותח בקביעה:

"אשר בוזר בנו מכל עם, ורובמנו מכל לשון, וקדשנו מצוותיו" - זוהי קביעה של מה שקרה בעבר.

ועכשיו עוברים להווה: **"ותתן לנו ה' אלוֹקינו באהבה (הדגש על האהבה) מועדים לשמוחה" - מועדים בהם אנו יכולים להגיע להרחבה גדולה של הדעת המביאה לשמחה.**

"את יום זוג המצות הזה זמן זרותינו" - גם היום... (בלשון הווה)

ועתה אנו מציינים את המשך הבחירה גם בהווה: **"כי בנו בזרת ואותנו קדשת"...**

ומסיימים בברכה: **"ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים" - ממשיכים את האור אלינו למטה ל"ישראל" - נשמת האומה, "והזמנים" - למציאות הפרטית - הנשמתית והגשמית של כל יחיד הנמצאת תחת הזמן.**

כאשר בברכת שהחיינו אנו ממשיכים אור שייתן לנו את הכוח לקלוט את רשמי הקדושה המופיעה הערב ולהטמיע אותה בתוכנו.

בחסידות מובא שהבחירה בעם ישראל היא בגוף שהרי הבחירה צריכה להיות בין שני דברים שווים, והשוויון בין ישראל לאומות העולם הוא בגוף - ושם הייתה הבחירה האלוקית לגופים הללו, החליט הבורא להכניס את הנשמות הקדושות.

והדבר רמוז ביציאת מצרים בה התגלתה הבחירה האלוקית בעם ישראל כעם:

ושם נאמר: **"לקחת לו גוי מקרב גוי" כאשר המושג: "גוי" רומז לגויה לגוף.**

ומתוך כך מסביר הרב קוק זצ"ל:

שכאן ההוראה היא: **"קדש" - ליחיד - הבחירה האלוקית האהבה האלוקית בלילה זה יורדת**

ומתגלה עד לפרטים (שהרי ההתפרטות באה לידי ביטוי בגופים),

"וכח האמת האלוקית שהוא מקור הקדושה הכללית של ישראל (שהתגלה ביציאת מצרים) נותן

כוחו לכל יחיד פרטי, להתקדש בכוח עצמי ולהיעשות בזה מוכן להוסיף קדושה מיוחדת מצדו

ליום.... הקדושה של ישראל - **"דקדשינהו לזמנים" (ברכות מט.) נאמר לכל יחיד ויחיד שבישראל**

להכיר את ערך פעולתו **"זורע צדקה שכר אמת" (משלי יא, יח.) (עולת ראי"ה)**

מעשה כל אחד מהנוכחים בסדר הוא אשיות בעל תודעה והסתכלות חדשה, הקדושה האלוקית, האמת האלוקית מתגלה דרכו (וזה לא תלוי בכלל במה שהיה איתו עד כה) כל עבודת הלילה תנבע מהקידוש הזה.

כוס ראשונה: שהקידוש נאמר עליה:

כוס זו היא כנגד לשון הגאולה "והוצאתי" – "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" בתחילה צריך להוציא את ישראל מידי השליטה המצרית (שהרי ישראל היו במצרים: "כעובר במעי אמו" חלק ממצרים) זו היתה שליטה פיזית ובעיקר תודעתית בעם ישראל, ובתחילה צריך לנתק את השליטה הבסיסית הזו ואז יבואו שאר השלבים: והצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי... בעת הקידוש הנפש שלנו מתנתקת מכל השעבודים- ממש לידה חדשה... (היא משאירה למטה את כל השעבודים והשלילה).

הערה: העובדה שיש כאן הוראה קדש – מראה שיש כאן התעוררות אלוקית שרוצה לקדש אותנו, שפוקדת עלינו לעשות את הקידוש גם אם אנו לא חושבים שאנו ראויים לכך.

∞ ורחץ:

נטילת ידיים לצורך טיבול הכרפס. (אכילת הכרפס ונטילת הידיים כדי שישאלו התינוקות).
 הכוונה ב – "ורחץ" בדגש על ו' החיבור שזה המשך של קדש.
 כאן אנו ממשיכים ומפתחים את תודעת הקידוש: אנו מבינים שהקדושה צריכה להימשך לתוך עולם המעשה- הידיים מייצגות את העולם המעשי.
 אנו מבינים שכאשר באים לממש את הקדושה במציאות יכולה להיות נפילה, המימוש הוא תהליך מתמשך ואנו עלולים "לקצר" תהליכים, המטרה ח"ו תקדש את האמצעים, וע"כ באה הנטילה- טהרת הידיים כלי המעשה, והרמתם כלפי מעלה שיוכם אל הבורא.
 ואם מתגנב החשש הרי אני לא ראוי לכך, הרי כלי המעשה שלי באמת לא טהורים. כאן באה לפי החסידות מידת הביטחון בה' – בבח' "ביה אנא רחץ" – בו אני בוטח (המילה רחיצה מזכירה את המילה רחץ שמשמעותה בארמית בטחון)
אנו הלילה מלאי בטחון, יש כאן התעוררות עליונה לרחץ אותנו שלא תלויה בעברנו.
(יש כאן פקודה שמימית – ורחץ!)
 אין כאן ברכה על הנטילה משום שהיא שייכת יותר להרחבת התודעה ועדיין לא יורדת למעשה (כמו הנטילה שתבוא בהמשך על המצה).
 ומתוך הנטילה הזו המלאה בטחון בה' אנו נגשים אל הכרפס:

כרפס:

אכילת פחות מכזית של הכרפס (סלרי) כאשר טובלים אותו במי מלח. אכילת הכרפס באה לעורר את התודעה שלנו על חשיבות הנפש הנמוכה שלנו, שהיא בסופו של דבר הכלי שאיתו אנו פועלים במציאות. באכילת הכרפס אנו מעוררים את החלק הנמוך שבנו את הנפש הטבעית שלנו, את ייצר האכילה שהוא מאד מרכזי בה, ומצרפים אותה לכל התהליך השחרור בכך שאנו אוכלים פחות מכזית – מעוררים את התיאבון ועוצרים לומר את ההגדה, גם הנפש הנמוכה מוכנה בלילה הזה להישמע בשמחה להוראות האלוקיות. (לעצור ולשמוע את התכנים של המגיד) חשוב לנו לעורר את התיאבון כדי לגרור אחרי כן אכילה שתביא אותנו לשביעה שתביא אותנו בסוף ליעד הנכסף שהוא אכילת האפיקומן שכל ענינו אכילה לשם מצווה בלבד. כך שייצר האכילה הנמוך הופך להיות אמצעי אל הקודש, בלילה הזה משתחררים מהשעבוד החומרי המפריד בין האמצעי והמטרה, בין הנשמה והנפש הטבעית, (זהו גם ענינו של טיבול הכרפס במי מלח – הכרפס עיקר הטיבול מכשיר, אמצעי). ומתוך כך גם האכילה שתבוא לאחר מכן בסעודה תהיה אכילה שונה מהרגיל.

וע"כ הכרפס רומז לעבודת הפרך (כרפ"ס – פרך לס' ריבוא יהודים) – שזיככה את הכלים (הנפילה לשעבודי החומר – מ"ט שערי טומאה והתוצאה של עבודת הפרך שבאה בעקבותיה חידדה את התודעה על חשיבות השליטה בחומר). וכן הכרפס הוא כדי שישאלו התינוקות, לעורר את החלק הנמוך שלנו (הילד שבנו) לשאול ולהתחבר.

סיכום עד כה:

בקדש ורחץ כרפס המשכנו קדושה עד לנפש הבהמית שלנו. ההבטה כאן היא מלמעלה כיצד הקדושה מפלסת דרכה למטה דרך הרחצה (אפשר לומר שהיא זאת שרוחצת אותנו ו' החיבור).

✿ יחץ:

אנו חותכים את המצה האמצעית לשניים (חלק גדול וקטן) החלק הגדול ייגזז בתור אפיקומן ויאכל בסוף והחלק הקטן נשאר עם שתי המצות לאכילה בתחילת הסעודה בברכת המוציא. כל שבירה נראית על פניה כדבר לא טוב (אנו בתחילה מקפידים מאד על שלמות שלוש המצות ולאחר מכן אנו שוברים את האמצעית...) ואם נמשיל את שלוש המצות הללו לכהן לוי וישראל (ר"ת כלי) השבירה היא בלוי, ענינו של הלוי לחבר את ישראל אל הכהן (הלוויים בבית המקדש היו שוערים, מכניסים ומוציאים את הישראלים למקדש וכן היו מנגנים בעת ההקרבה – דבר שעורר את לב ה"ישראל" המקריב ואיפשר את קבלת הקורבן) ובנפש: המצה העליונה מסמלת את החלק העליון שבנו- הנשמה (מצה היא לחם הגאולה), התחתונה את החלק התחתון הנמוך (העני הרעב ותאב – מצה לחם עוני) והאמצעית את החיבור בין הנשמה והנפש הנמוכה.

בשבירת המצה האמצעית יש אמירה:

אנו שבורים, יש בתוכנו נתק בין עולמנו הנמוך לנשמה (יש מקום בו אנו משועבדים...)

השבירה הזו באה דווקא לאחר הקדש ורחץ כרפס בהם התמלאנו בתודעת קדושה, ועכשיו אנו יכולים להביט כביכול מלמעלה ממקום מאד אמיתי וקדוש על מה שהשארנו למטה, על השעבודים ובכוחות החדשים שאנו מקבלים הלילה נוכל לטפל בשבר הזה ולאחות אותו,

ולבנות קומה רוחנית חדשה, (שהרי בסוף הלילה השבר יוחזר...)

אם עד כה הסתכלנו על השבירה כדבר שלילי, נעלה קומה ונראה ששבירה זו יש בה גם מהמתיקות, שהרי כל עוד האדם לא מודה בעובדת השבירה שבו הוא לא יעסוק בתיקונה,

לב שבור – לב=32, חצי לב=16=איה: כאשר הלב כביכול שלם (לא מרגיש בחסרונו) לא שואל

"איה", לא מחפש – איפה אני ביחס לבורא ביחס לאמת – לא תהיה שום התקדמות והתפתחות,

אנו כאן שוברים את המצה לחוש שאין בנו שלמות ולהשתוקק לחבר את השברים ההשתוקקות הזו

היא שתמשיך את האור הגדול של הלילה לאחות אותם. ועוד: שבירת המצה לשני חלקים – קטן

וגדול (הקטן כנגד החלק הנמוך שבנו, והגדול כנגד החלק הגבוה שבנו שהרי המצה האמצעית

המקשרת בין שני החלקים כוללת את שניהם) כאשר החלק הקטן נשאר עם שתי המצות והחלק

הגדול יאכל בעת האפיקומן, ענינה של שבירה זו: לטפל עתה בכל חלק בנפרד ע"מ לאחדם אחרי

כן, בשלב זה צריך לתת לכל חלק שבנו את המקום ולבנות אותו לקראת החיבור. החלק הנמוך שלנו

שנשאר מוקף בשתי המצות יעבור את המגיד ואת האכילה בברכות של המוציא ומצה, ומצד אחד

יתעצם משום שנתנו לו מקום ומצד שני יבנה מתוך תודעה שענינו כלי ואמצעי לקודש. ולבסוף

נחזיר את החלק הגבוהה (האפיקומן) ובזכות האכילה הקודמת שהשביע אותנו נאכל אותו עכשיו

בקדושה לשם מצווה ונחבר מחדש את שני החלקים.

ונסיים ונאמר: כיוון שהחלק הנמוך והגבוהה מסומלים במצה אחת

משמע שיש קשר עמוק ואמיתי ביניהם וזה מעודד מאד שאכן אפשר לחזור לקשר זה.

מגיד: ☞

במגיד יהיה מענה לשבירה, נלמד במגיד על היציאה מהשעבוד, על האיחוי של השברים על חיבור נכון בין אור וכלי.

יש לכוון בתחילת המגיד לשם מצווה ואז שורה עלינו אור הבינה העליונה:

אור הבינה העליונה משמעותו: האור האלוקי כפי שהוא מתגלה בתוך כל הפרטים, במגיד אנו לומדים על ההנהגה האלוקית כיצד היא מובילה את המציאות לטוב כיצד הבורא מתגלה בכל דבר, **כיצד הגנות מובילה לשבת**, למתק את השעבוד שאנו נמצאים בו ולראות כיצד אנו מתגברים עליו מצד אחד ומצד שני כיצד הוא משרת את הקודש – כיצד דווקא השעבוד הופך למנוף גדול לעליה. כאן אנו מספרים ביציאת מצרים, קוראים את דברי רבותינו ביחס ליציאת מצרים ומבינים איך כל ההכנות של עבדות במצרים, ועבודה זרה שעבדו אבותינו הם שהביאו אותנו אל הדרגה הגבוהה להיות עם ה'.

ואנו מתרגמים זאת למציאות חיינו כיום!

בלילה הזה המצווה היא לספר, כפי שנאמר:

"אפילו כולנו זוכמים..נבונים..יודעים את התורה מצווה לספר ביציאת מצרים" –

ענין הסיפור הוא הפגישה שלנו עם הענין – הסיפור שלנו...

נקשיב לכל הנוכחים בסדר, כולם מוארים בעת הזאת ויש להם מה לספר לנו ולהציע לנו לאור ההגדה, הם יתנו לנו הרבה תובנות חשובות על דרך היציאה האישית שלנו לחרות, ועל הדרך שלנו לעזור לאומה.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, ענין הסיפור – לראות כיצד גאולת מצרים משתקפת בגאולת דורנו ובגאולה הפרטית שלנו.

זכרו בלילה הזה ישנה הארה מיוחדת שתביא אותנו ללימודים עמוקים על החיבורים שלנו בכל התחומים...

כל הלימודים הללו צריכים להיות בצורה של שאלות של הנוכחים – השאלה באה מהמקום שבו נמצא השואל והתשובה ממשיכה את דברי האגדה לחייו שלו...

ערה: כדאי להקדיש את חלקו הראשון של הסדר אילדים אקייים מצוות: "והזאת" – אראות אילו תוכנות אנו רוצים להנחיל אלה ואלו ככל פסקה בהזדה וזכרן את הילדים אטאול ע"ה אהיות בקרבם את התוכנות אפי דרבתם. ולאחר מכן בעת הסעודה אראות את הדברים ברמת המבוגרים וצם שם אנטות זאת כדרך של אקורר טאלות וזהיע אסיפור של כל אחד...

כוס שניה:

ההגדה נאמרה על הכוס השני שבו אנו מפנימים לא רק את שייכותנו אל הבורא – העיקרון שראינו וחוינו בקידוש (ענין החכמה) אלא גם כיצד קשר זה מתבטא במציאות: הגאולה מן השעבוד, הלוי האלוקי המתמיד הפודה אותנו בכל עת וכו'...

התובנות הללו ממלאים אותנו שמחה גדולה ומביאים אותנו לפתוח את ההלל.

כוס זו היא כנגד לשון הגאולה "והצלתי" – "והצלתי אתכם מעבודתם".

לאחר שיצאו ישראל מידי השליטה המצרית תודעתית, צריך עתה להוציאם מהשעבוד בפועל מהעבודה הקשה.

ואם בכוס הראשונה בקידוש קבלנו תודעה חדשה כללית על קדושה, עתה ראינו את פרטיה באמירת המגיד

רחצה:

הרחיצה הראשונה הייתה שייכת יותר להכרה לתודעה ועתה אנו נגשים למעשה:

הרחיצה הזו באה לאחר המגיד שבו "ירדנו" לטפל בשבר שלנו, שעל ידו קבלנו כוחות ותובנות כיצד לאחות אותו, אנו הולכים וממשיכים את התובנות אל הגוף עצמו אל הנפש הבהמית – וזאת ע"י אכילה של מצת מצווה.

אך כל עיסוק עם הגוף דורש זהירות:

"כמוכן שעתה" בהיותנו עומדים כבר על הכר המעשי לעסוק באחדותם של שני מיני החיים ולקחת עמנו את כל הנטיות הנמוכות להסתגל להם ולהעלותם ג"כ על במותי החיים העליונים... כאן מתעוררים כוחות החיים (הנמוכים) בעצם עוזם וטבעם,

וע"כ צריך לפני האכילה רחיצה, וזו רחיצה חשובה העומדת בפני עצמה! רחיצה זו נועדה כדי שלא יעבור כוח החומר את גבולו, שלא יזהם את רגשותיו באופן שלא יוכלו להתקשר אל הקודש.^(עולת רא"ה) גם כאן אחרי הנטילה נרים את הידיים כלפי מעלה בביטחון מלא בכוח שקבלנו מהבורא לתקן.

(הרחיצה הזו משפיעה על כל האכילה שאחרי כן).

☞ מוציא מצה:

לקחת את המצות ולהתבונן בהם:

ברכת המוציא המיוחדת דווקא ללחם מלמדת אותנו על הייחודיות הישראלית היוצאת מתוך שאר העולם:

הלחם היה בתחילה כמו כל מין מזרע האדמה אך היה בו את הפוטנציאל הגדול להיות לחם מזין, כאשר עשו את הפעולות של ההוצאה והעיבוד הוא נהפך למשהו שונה לגמרי ממצבו הראשון, כך ישראל מצד אחד יש להם חיבור לעולם הם חלק מהאנושות הכללית, אך אח"כ: "ישנה התבברות של הצביון הפרטי המיוחד, שמקור הכללות יש בו מצד היחש אל כלל המין האנושי, ומ"מ כוח העצמיות מתגברת והקדושה המתייחדת מוציאה אל הפועל את הצורה האלוקית של ישראל, דוקא ע"י הוצאתם מהארץ הכללית, "וידעתם כי אני ה' אלוקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים". (עולת ראי"ה)

ברכת המצה:

המצה היא לחם עוני, וכן ענינה החיפזון – שני הדברים הללו מלמדים אותנו על הייחודיות הישראלית: היציאה בחיפזון מסמנת שלא היה כאן שום שייכות לתרבות המצרית לא יצאו בהתפתחות איטית הלוקחת עמה מהתרבות שהיו בה.

וכן העוני – מראה שהיו משוללים מכל צורה ושיעבוד (עניים בעניני העולם הזה) ופתוחים לקבל את הצורה האלוקית.

יש סגולה במצה – שהאוכלה בפסח לשם מצווה מקבל את כוח החירות הקדושה (אורות הקודש ג, לה) אנו אוכלים את המצה ותוך כדי אכילתה אנו מتركזים במחשבה שאנו רוצים לב ומוח של מצה:

מצה – אותיות מ"ה – ביטול לה' (כפי שאמרו משה ואהרון: "ואנחנו מה") כאשר הצ'

באמצע – צדיקו של עולם – הבורא שורה בתוכנו.

(אפשר לאכול תוך עצימת עיניים והתרכזות במחשבה הנ"ל).

אכילה זו משפיעה עלינו ומטביעה בכל חלקי האישיות שלנו את התודעות של החירות עליהם דברנו במגיד.

☞ מרור:

אכילת כזית מרור, כיום (שאינן קרבן פסח) היא מדרבנן. "גם לאחר השחרור בלילה זה יישארו סיגים שנדבקו בנו והם אינם נותנים לטבע הטהור הישראלי לצאת אל הפועל, ע"כ מצדם אנו צריכים לקבל ג"כ את עבדות הנעימה, עבודת עבד לה' אלוקי ישראל..

שזה הכישרון קנינו ג"כ בעבדות של מצרים, שאמנם אחרי שיסורו מאתנו כל הצדדים הרעים של העבדות יישאר לנו הצד היפה שבו, שעל ידו יוכל האדם באהבה לסבול ג"כ מה שהוא נגד רצונו ונטייתו שהוא יסוד המרור, לקבל באהבה את מרירת החיים, כשיודע שיש לפניו מטרה עליונה ונעלה מוסרית ע"כ יבא המרור אחר המצה" (עולת ראייה)

גם לאחר שנשתחרר בלילה זה משעבודים מסוימים ובתחומים אלו נעבוד את ה' בשמחה ומתוך הזדהות, בכל אופן יישארו דברים בהם עדיין העבודה תהיה בכפיה מסוימת, ולא מתוך הזדהות שלמה (מפחד מעונש וכדו') את הכוח לעשות זאת אנו מקבלים בעת אכילת המרור.

האכילה מתוך ההתבוננות הזאת בונה את הנפש הנמוכה שלנו לקבל את עול המצוות בכל מצב.

☞ כורך:

באכילת הכורך – שתי מצות ובתוכם המרור. לאחר שקבלנו את הכוח להתמודד במצבי "המרור", אנו עולים למדרגה של גילוי קשר עמוק יותר עם הבורא עד עכשיו ראינו שני מצבים בעבודת ה': מצה – אהבה ושייכות, מרור – כפייה ויראה, עתה אנו עולים למצב של יראת הרוממות הכוללת את שני המצבים הללו.

וע"כ אוכלים את המצה והמרור כרוכים יחד, כאשר במקדש המצה והמרור נכרכו עם הקורבן. נחמה לנו שגם המצבים בהם אנו נעשה את המצוות מיתוך כפיה ותחושת מרירות, העשייה הזו תביא אותנו בסופו של דבר לחופש האמיתי שהרי עבד ה' הוא לבדו באמת חופשי, עבודתו של מלך הכבוד היא החירות הגמורה.

האכילה מתוך ההתבוננות הזו מביאה את הנפשות לעבודה מתוך יראת הרוממות.

☞ שולחן עורך:

סעודת החג.

בלילה זה האכילה שלנו הופכת להיות קדושה היא אמצעי להגיע למטרה עליונה וע"כ מן הראוי לא להסתכל על השולחן באופן מגושם ולהתרכז רק בהנאת האוכל אלא להתרומם ולשים לב להנאת היופי של השולחן להורות: "שהשולחן הוא ענין ההולך הלוך ועלה במערכת החיים, מהנאת החוש של הטעם אל עילוי חוש היופי וממנו אל חוש המוסר והשכלי, וכן הלאה במעלותיו..." יש לאכול מתוך הידיעה שאכילתנו היא ממש אכילת מזבח, ועוד אכילה זו תגרום לשובע ותביא אותנו לאכילת האפיקומן לשם מצווה בלבד – לאכילה מאד נעלית. מה גם שאכילה זו באה באמצע ההלל וע"כ היא צריכה להיות אכילה ראויה שיש בה מההילול לבורא.

☞ צפון:

אוכלים את האפיקומן. כאן האכילה היא לשם מצווה בלבד, זהו השיא, "כאשר השכל הגביה את מעלת הנפש למדרגה הגונה, אז הרגש מתעלה כ"כ עד שהדברים היותר נשגבים שאין כוח בשום שכל המתעצם בדברים וצירופי מאמרים להכירם, הם יהיו נרגשים בעומק מצפון הנפש, וההרגשה הרוממה והנעימה לא תכנס בדברים גלויים, ודוקא עם עומק ההרגשה הצפונה יכול האדם לבא לאותה המדה של קדושת החיים לשם עצם קדושתם מבלי לצרף עמה תעודות אחרות" (עולת ראייה) בצפון יש את עומק הפגישה שלנו עם הבורא, אנו חווים את עצם הקשר שאין לו ביטוי, כאן אנו משתחררים סופית מכל הלפיתות הזרות. נ"ל שכדאי לאכול את הצפון לכוון לפני האכילה לשם מצווה ולאחר מכן לנקות את המחשבה ולאפשר לה לקבל...

🌀 ברוך:

ברכת המזון.

ברכת המזון הבאה על כל האכילות שאכלנו בלילה הזה, הבאה על השובע (על אכילת ההכרח) קושרת את כל האכילות עם אכילת הצפון העמוקה, היא בעצם מסכמת עבורנו את עבודת הלילה- חיבור האמצעי עם המטרה, ועי"כ הכל הופך להיות קודש.

הברכה על השביעה דוקא כדי לא לשכוח את יסוד שאיפתנו: להביא את הפרט ועמו את הכלל להשכיל למטרת חייהם ופנימיות שאיפתם" (עולת ראה)
אפשר לומר שברכת המזון מסכמת ומתקנת את כל האכילות שלנו שאכלנו (גם בסעודה שלא כווננו בהם כ"כ) ובכך הושלמה הטבעת החירות בנפשותינו.

כוס שלישית:

הברך נאמר על כוס זו, כוס זו היא כנגד לשון הגאולה "וגאלתי" – "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים".

לאחר שיצאו ישראל משעבוד העבודה יש להוציאם בפועל ממצרים, לנתק אותם באופן סופי ממצרים.

🌀 הלל:

אמירת החלק השני של ההלל.

אמירת ההלל צריכה להיות בהקשר של השחרור הלאומי והאישי על העבר וגם על ההווה כיום (אנו מאמינים באמונה

שלמה שאכן עם ישראל עלה קומה בלילה זה ומודים להקב"ה בהלל על כך...) כאשר אנו מהללים את ה' כזוכר, אוהב, המוציא מהמצר, כל השבחים הללו מתגלים ומתקבעים במציאות.

וע"י ההלל מתקבעת החירות שרכשנו בלילה זה בעם ישראל ובנו כחלק ממנו.

כוס רביעית:

ההלל נאמר על כוס זו, והיא כנגד הלשון "ולקחתי" שבארבע לשונות הגאולה, כאן לאחר הניתוק הסופי ממצרים בא החיבור אל הבורא "ולקחתי אתכם לי לעם" כאן אנו משלימים את ענין שחרורנו – והופכים לכלים לגילוי אור הבורא.

נרצה:

לשון נפעל אנו חשים עכשיו שייכים אל הקודש נפעלים ממנו:
 "מבלי צורך להיות פועל מתחזק ומתעודד כי אם נפעל הוא כבר בטבע נפשו העדינה להיות כל חושיו וכוחותיו הולכים לחפץ היותר נשגב מעצמם" (ע"פ עולת ראייה)
 זהו היעד הסופי שעבודת ה' תהיה אצלנו בטבע, בתחומים מסוימים ב"ה השגנו בלילה הזה מדריגה זו.

